

Επιπτώσεις και προοπτικές για την αγορά των καρτών πληρωμής της χώρας μας από την εφαρμογή του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ (SEPA)

ΤΟΥ **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΑΒΛΑΡΙΔΗ**
Διευθυντή ΕΕΤ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι η δημιουργία ανταγωνιστικών και αποδοτικών οικονομικών υπηρεσιών είναι προϋπόθεση για την επιβίωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον παγκόσμιο στίβο και προϋπόθεση για την εξασφάλιση ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης και μείωσης της ανεργίας.

Για την επίτευξη του πιο πάνω στόχου και μετά την επιτυχή υιοθέτηση του ευρώ από τα δώδεκα κράτη-μέλη, το ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εστιάζεται στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων των ηλεκτρονικών πληρωμών, έτσι ώστε «οι ευρωπαίοι πολίτες και οι επιχειρήσεις να μπορούν να στέλνουν και να δέχονται ηλεκτρονικές πληρωμές στην Ευρωπαϊκή Ένωση τόσο εύκολα και αποτελεσματικά, όσο το κάνουν σήμερα εγχώρια».

Το έργο του μετασχηματισμού των εθνικών ηλεκτρονικών συστημάτων πληρωμών σε συστήματα πανευρωπαϊκής εμβέλειας θεωρείται και είναι τόσο πολύπλοκο και πολυδάπανο, όσο και το έργο της εισαγωγής και υιοθέτησης του ευρώ. Σε αυτό εμπλέκονται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (European Payments Council – EPC) και διάφοροι άλλοι φορείς.

Ειδικότερα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαμέσου της γενικής διεύθυνσης εσωτερικής αγοράς, προωθεί προς την κατεύθυνση αυτή, μετά από ευρεία διαβούλευση, πρόταση Οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, ενώ η γενική διεύθυνση ανταγωνισμού έχει προχωρήσει σε εκτεταμένη έρευνα σχετικά με τη λειτουργία των παρεχόμενων από τις τράπεζες οικονομικών υπηρεσιών και θα ανακοινώσει σύντομα τα αποτελέσματα.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θέτει τις απαιτήσεις και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του SEPA και συμμετέχει ενεργά στο σχεδιασμό των πανευρωπαϊκών ηλεκτρονικών συστη-

μάτων πληρωμών, με τη συμμετοχή και τις παρατηρήσεις της τόσο στις ομάδες εργασίας, όσο και στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών. Το EPC θέτει τους επιχειρηματικούς κανόνες, διαμορφώνει τα πρότυπα και τις πολιτικές και φροντίζει για την τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων υλοποίησης του SEPA από τις ευρωπαϊκές τράπεζες. Διάφοροι άλλοι φορείς, όπως τα υπάρχοντα εγχώρια συστήματα εκκαθάρισης και συμψηφισμού των ηλεκτρονικών συναλλαγών, οργανισμοί όπως η Visa, η MasterCard και εθνικά σχήματα καρτών, φορείς εκπροσώπησης των πελατών των τραπεζών, εταιρείες παροχής υπηρεσιών σε θέματα μέσων και συστημάτων πληρωμών, συμμετέχουν επίσης με παρατηρήσεις και υποδείξεις στους σχεδιασμούς και τις διαδικασίες μετάβασης στον SEPA.

Η ίδρυση και τα παραδοτέα του EPC

Τον Ιούνιο 2002 οι τρεις ευρωπαϊκές ενώσεις των εμπορικών, των συνεταιριστικών και των αποταμιευτικών τραπεζών και 40 μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες ίδρυσαν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών και ανακοίνωσαν ότι θα ενώσουν τις δυνάμεις τους, με στόχο τη δημιουργία του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε ευρώ (Single Euro Payments Area / SEPA) με *αυτορρύθμιση*.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών εκφράζει και εκπροσωπεί τις ευρωπαϊκές τράπεζες στις διαβουλεύσεις με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τα θέματα πληρωμών. Επίσης, όπως προαναφέρθηκε, θέτει τους επιχειρηματικούς κανόνες, διαμορφώνει τα πρότυπα και τις πολιτικές και φροντίζει για την τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων υλοποίησης του SEPA σχετικά με τα εξής παραδοτέα:

1. τις ηλεκτρονικές μεταφορές πιστώσεων,
2. τις ηλεκτρονικές άμεσες χρεώσεις,
3. τις κάρτες πληρωμών (χρεωτικές και πιστωτικές),
4. τους μηχανισμούς συμψηφισμού και εκκαθάρισης των ηλεκτρονικών πληρωμών,
5. τη δημιουργία ενιαίων κανόνων και διαδικασιών στη διακίνηση των μετρητών, ώστε να δημιουργηθεί και ο Ενιαίος Χώρος Μετρητών σε Ευρώ (Single Euro Cash Area – SECA),
6. την πρόληψη και καταπολέμηση της απάτης στις κάρτες πληρωμών.

Χρονοδιάγραμμα και στόχοι

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών έχει συστήσει μια σειρά από ομάδες εργασίας, αποτελούμενες από υψηλόβαθμα και εξειδικευμένα στελέχη μεγάλων τραπεζών και τραπεζικών ενώσεων, τα οποία προετοιμάζουν τα παραδοτέα προς τις τράπεζες και τους άλλους φορείς της αγοράς, μετά από εκτεταμένη διαβούλευση με όλες τις εθνικές τραπεζικές κοινότητες. Το χρονοδιάγραμμα που έχει ανακοινώσει το EPC και με το οποίο έχουν συμφωνήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι τραπεζικές κοινότητες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ως εξής:

- Μέχρι το τέλος του 2006 θα έχει ολοκληρωθεί η παράδοση των κανόνων και του πλαισίου λειτουργίας των προαναφερθέντων παραδοτέων από το EPC, θα έχουν δημιουργηθεί σε εθνικό επίπεδο τα όργανα διαχείρισης του έργου και θα έχουν καταρτιστεί τα Εθνικά Σχέδια Μετάπτωσης.
- Στη διάρκεια του 2007 θα ολοκληρωθεί η δημιουργία των πανευρωπαϊκών υποδομών και θα ολοκληρωθεί η προετοιμασία των τραπεζών για την αξιοποίησή τους.
- Από 1.1.2008 οι τράπεζες θα πρέπει να προσφέρουν για κάθε κατηγορία ηλεκτρονικής πληρωμής τουλάχιστον ένα προϊόν SEPA στην πελατεία τους.
- Στο τέλος του 2010 θα πρέπει οι εθνικές υποδομές και τα μέσα πληρωμής να έχουν μετασχηματιστεί σε πανευρωπαϊκές.

Αποφάσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ σχετικά με τη μετάπτωση των ελληνικών τραπεζών στον SEPA

Η Εκτελεστική Επιτροπή της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών αποτελεί το ανώτατο όργανο του κλάδου, το οποίο φροντίζει για τη λήψη και εφαρμογή των αναγκαίων αποφάσεων και διατραπεζικών δράσεων, που θα οδηγήσουν τις ελληνικές τράπεζες και την πελατεία τους στην προσαρμογή στις επιταγές του SEPA.

Η Εκτελεστική Επιτροπή έχει πάρει τις πιο κάτω σχετικές αποφάσεις:

- Οι ελληνικές τράπεζες στηρίζουν το σκοπό της δημιουργίας του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ (SEPA) και θα συμβάλουν στη δημιουργία του.
- Συστήνεται Συντονιστική Επιτροπή αποτελούμενη από ανώτερα εξειδικευμένα στο αντικείμενο στελέχη τραπεζών, προκειμένου να επικουρεί την Εκτελεστική Επιτροπή στο έργο της και η οποία θα μελετά, θα εισηγείται τα βήματα για τη δημιουργία του SEPA και θα παρακολουθεί την εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων της Εκτελεστικής Επιτροπής.
- Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών θα συμμετάσχει στην Εθνική Επιτροπή για τη δημιουργία του SEPA, που θα συντονίζεται από την Τράπεζα της Ελλάδος και στην οποία

θα συμμετέχουν επίσης το Δημόσιο, οι ΔΕΚΟ, καθώς και εκπρόσωποι των παραγωγικών τάξεων και των καταναλωτών.

Η Εκτελεστική Επιτροπή υιοθέτησε επίσης και εισηγείται προς τις τράπεζες να εφαρμόσουν τις πιο κάτω Γενικές Αρχές Πολιτικής, οι οποίες αποσκοπούν στη μείωση της χρήσης των μετρητών και την ανάπτυξη των ηλεκτρονικών πληρωμών. Οι τράπεζες θα πρέπει:

- Να αποφεύγουν την ανάπτυξη προϊόντων ή/και υπηρεσιών με χρήση μετρητών.
- Να επανεξετάσουν την τιμολογιακή τους πολιτική για τις ηλεκτρονικές πληρωμές, στοχεύοντας στη χαμηλότερη τιμολόγηση των πληρωμών αυτών συγκριτικά με τις αντίστοιχες πληρωμές στα γκισέ των τραπεζών.
- Να εντατικοποιήσουν την ενημέρωση των πελατών τους για τα πλεονεκτήματα της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων πληρωμών.
- Να φροντίσουν για την ανάπτυξη συστηματικής συνεργασίας με το Δημόσιο, την Τράπεζα της Ελλάδος και άλλους φορείς για τη μείωση της χρήσης μετρητών και επιταγών.

Αποδοχή του SEPA Cards Framework από τις ελληνικές τράπεζες

Όπως προαναφέραμε, ένα από τα παραδοτέα του EPC είναι και το πλαίσιο λειτουργίας των καρτών που εκδίδουν οι ευρωπαϊκές τράπεζες και δίνουν τη δυνατότητα στους κατόχους τους να πληρώνουν την αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών σε εκατοντάδες χιλιάδες επιχειρήσεις ή να «σπκώνουν» μετρητά από ΑΤΜ.

Το πλαίσιο λειτουργίας των καρτών, γνωστό και ως SEPA Cards Framework – SCF, έγινε αποδεκτό από τις ελληνικές τράπεζες μετά την επίσημη απάντηση των διεθνών οργανισμών Visa και MasterCard προς το EPC ότι θα προβούν σε όλες τις αναγκαίες κανονιστικές και λειτουργικές τροποποιήσεις ώστε να γίνουν οι κάρτες τους συμβατές με τις επιταγές του SCF. Η αποδοχή του πλαισίου λειτουργίας των καρτών από τις ελληνικές τράπεζες γνωστοποιήθηκε στο EPC με επιστολή της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών. Σύμφωνα με το πλαίσιο θα πρέπει οι ελληνικές τράπεζες:

- που ασχολούνται με την αποδοχή των καρτών, να έχουν εφοδιάσει μέχρι το τέλος του 2007 ένα σημαντικό αριθμό ΑΤΜ και POS με τη δυνατότητα ανάγνωσης καρτών που φέρουν μικροσίπ με EMV,
- που ασχολούνται με την έκδοση καρτών, να προσφέρουν στην πελατεία τους κάρτες που φέρουν μικροσίπ με EMV και μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση και μέχρι το τέλος του 2010 να έχουν μετατρέψει όλες τις σε κυκλοφορία κάρτες τους, ώστε να είναι συμβατές με τις επιταγές του πλαισίου.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, προκύπτει ότι η ανάγκη προσαρμογής στο περιβάλλον που δημιουργεί ο SEPA, θα αναγκάσει τις τράπεζες να προχωρήσουν σε μεγάλες επενδύσεις και, παράλληλα, λόγω αύξησης του ανταγωνισμού να μειώσουν τα περιθώρια κέρδους.

Ας δούμε όμως αναλυτικά τις υποχρεώσεις και τα ζητήματα που εγείρονται τόσο για τις τράπεζες που ασχολούνται με την αποδοχή των καρτών (αποδέκτριες τράπεζες), όσο και για εκείνες που ασχολούνται με την έκδοση των καρτών (εκδότριες τράπεζες).

SCF - Υποχρεώσεις για τις τράπεζες ως αποδέκτριες

1. Από 1.1.2008 σημαντικός αριθμός ATM και POS θα πρέπει να μπορεί να εξυπηρετήσει συναλλαγές με κάρτες που φέρουν EMV και PIN.
2. Ο εφοδιασμός ενός τερματικού με αναγνώστη EMV δεν το καθιστά αυτόματα “SEPA compliant”. Είναι ανοιχτά τα θέματα τυποποίησης και πιστοποίησης.
3. Κάθε πιστοποιημένο POS θα μπορεί να εγκατασταθεί και χρησιμοποιηθεί σε κάθε χώρα του SEPA.
4. Η χρήση ή όχι του PIN αποφασίζεται από τον εκδότη της κάρτας.
5. Από 1.1.2008 όλα τα SEPA POS θα πρέπει να παρέχουν στην επιχείρηση τη δυνατότητα να μπορεί να επιλέγει αποδέκτρια τράπεζα.
6. Όλες οι συναλλαγές που θα πραγματοποιούνται με SEPA cards, εφόσον είναι απαραίτητη η εξουσιοδότηση, θα παίρνουν εξουσιοδότηση είτε on-line, είτε off-line by the chip, από τον εκδότη της κάρτας.
7. Ο εκδότης και μόνο θα αποφασίζει αν θα επιτρέπει τη χρήση των καρτών σε off-line περιβάλλον τερματικών, καθώς και για ποιες συναλλαγές και κάρτες θα είναι απαραίτητη η χρήση του PIN.

Ζητήματα που εγείρονται για τις αποδέκτριες τράπεζες (ενδεικτικά)

Αύξηση των εξόδων

1. Αλλαγή πολιτικής στην ανάπτυξη και διαχείριση των ATM και των EFT/POS.
2. Αντικατάσταση/εκσυγχρονισμός των δικτύων ATM & POS.
3. Υποστήριξη της χρήσης χρεωστικών καρτών SEPA που δεν θα είναι απαραίτητα Visa ή MasterCard (π.χ. γερμανικές κάρτες που οργανώνονται με την πρωτοβουλία Euro Alliance).
4. Ανάπτυξη και υποστήριξη προγραμμάτων “loyalty”.
5. Αύξηση των απατών.
6. Αύξηση του κόστους ανάπτυξης και συντήρησης του δικτύου των επιχειρήσεων.

Μείωση των εσόδων

7. Μείωση των πάσης φύσεως προμηθειών που εισπράττονται από τις επιχειρήσεις λόγω αύξησης του εσωτερικού ανταγωνισμού αλλά και του cross-border acquiring.
8. Μείωση των ATM interchange fees.

SCF - Υποχρεώσεις για τις τράπεζες ως εκδότριες

1. Από 1.1.2008 θα πρέπει να προσφέρουν στην πελατεία τους τουλάχιστον ένα προϊόν κάρτας που να είναι “SEPA compliant”.
2. Από 1.1.2011 θα πρέπει όλες οι κάρτες πληρωμών να είναι “SEPA compliant” (υφιστάμενες - σε κυκλοφορία και νεοκδοθείσες κάρτες).
3. Όλες οι συναλλαγές που θα πραγματοποιούνται με SEPA cards, εφόσον είναι απαραίτητη η εξουσιοδότηση, θα τυγχάνουν εξουσιοδότησης είτε on-line, είτε off-line by the chip, από τον εκδότη της κάρτας. Ο εκδότης και μόνον θα αποφασίζει αν θα επιτρέψει τη χρήση των καρτών σε off-line περιβάλλον τερματικών, καθώς και για ποιες συναλλαγές και κάρτες θα είναι απαραίτητη η χρήση του PIN.

Ζητήματα που εγείρονται για τις εκδότριες τράπεζες (ενδεικτικά)

Αύξηση των εξόδων

1. Μεγαλύτερα έξοδα έκδοσης, διαχείρισης και ανανέωσης των καρτών.
2. Μεγαλύτερα έξοδα ενημέρωσης της πελατείας για να υπάρξει αύξηση της χρήσης των χρεωστικών καρτών.
3. Μεγαλύτερα έξοδα διαφήμισης λόγω έντασης του ανταγωνισμού.
4. Μεγαλύτερα έξοδα εκπαίδευσης του δικτύου της τράπεζας.

Μείωση των εσόδων

5. Μείωση των επιτοκιακών περιθωρίων κέρδους και των συνδρομών, λόγω αύξησης του εσωτερικού ανταγωνισμού και του cross-border issuing.
6. Μείωση της κερδοφορίας λόγω μείωσης των interchange fees.
7. Αύξηση του ανταγωνισμού από άλλα μέσα πληρωμής.

Όλα τα προηγούμενα σημαίνουν ότι σε κάθε τράπεζα που ασχολείται με τον έναν ή άλλο τρόπο με τις κάρτες θα πρέπει να συσταθεί μία ομάδα έργου, η οποία θα μελετήσει και εισηγηθεί στη διοίκηση τον τρόπο με τον οποίο ταιριάζει στη συγκεκριμένη τράπεζα να προσαρμοστεί στο πλαίσιο καρτών πληρωμής SEPA. Στη συνέχεια η ίδια ομάδα θα έχει και την ευθύνη για την παρακολούθηση της υλοποίησης των σχετικών αποφάσεων.